

פניני הפרשה

במדבר

עלון מס'

1189

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

שלושת התנאים לזכיה בתורה

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו' – איתא במדרש רבה (פרשה א' פסקה ז'): מכאן שנו חכמים בשלשה דברים ניתנה התורה – באש ובמים ובמדבר. באש מניין? 'והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש' (שמות יט, יח). ובמים מניין? שנאמר 'גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים. הרים נזלו מפני ה' זה סיני' (שופטים ה, ד). ובמדבר מניין? 'וידבר ה' אל משה במדבר' (במדבר א, א). ולמה ניתנה בנ' דברים הללו? אלא מה אלו חנם לכל באי העולם, כך דברי תורה חנם הם, שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ישעיה נה, א). דבר אחר: וידבר ה' אל משה במדבר סיני, אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה. לכך נאמר במדבר סיני. עד כאן דברי המדרש.

וצריך בירור, לשם מה היה הקב"ה צריך לעשות את שני הסימנים האחרים של אש ומים שהם נגד הטבע?

מבאר הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל בספרו "קול יהודה" כי שלושה דברים אלו באים ללמד שהרוצה להתעלות בלימוד התורה זקוק לשלשה תנאים: אש – לימוד בחשק בחום ובהתלהבות, מים – שיהיה עניו כמים שזורדים במדרון, ומדבר – שאין בו מותרות. בלעדי קניינים אלו, לא ניתן לזכות לתורה. שכן אם ילמד מתוך עצלות וקרירות, ישקוט על שמריו ולא יתקדם. ואם ילמד מתוך גאווה, יתעקש על דעותיו ולא יקבל האמת ממי שאמרה. ואם ילמד עם רצון למותרות, מרדות העולם הזה לא יניחוהו ללמוד עד שתהיה לו דירה יפה, רהיטים מיוחדים, רכב מפואר וכו'.

*

מסופר על רבי אברהם יפה זצ"ל ראש ישיבת נובהרדוק, שפעם אחת הגיע אליו אחד מקרוביו. הציג בפניו ראש הישיבה את תלמידיו המובחרים, וסיפר לו שלא בפניהם את מעלתם. זה על התמדתו, וזה על גאוונותו. לבסוף סיפר על תלמיד אחד שלדעתו הוא המובחר מבין כולם, כי הוא "מבקש" (כלשון הפסוק "והיה כל מבקש ה'"). אותו תלמיד עלה ונתעלה, וזכה להיות מגדולי הדור, הלא הוא הגאון רבי יעקב קניבסקי (הסטייפלר) זצ"ל. וכל זה בזכות החשק וההשתוקקות שלו לדברי תורה.

מקבל מלמדי השכלתי	עצה טובה
<p>מה לומדים מ – מכוונת קפה</p> <p>מכוונה זו מציעה לפני האדם פמה וכמה סוגים של קפה, מינים ממינים שונים להנות בהם פני אדם. אם לא מניחים פום בתחתית היציאה, המושקה ישפך לכל עבר.</p> <p>בשפוגיע חג קדוש שבו נשפע מפעל השפעות טובות, אם לא מתכווננים אליו ומניחים תחלה בית קבול – להיכן יפנוסו כל ההשפעות הטובות? ... (רבי אלימלך בידרמן שליט"א).</p>	<p>לאשה הרוצה בהתמדת שלום הבית, מומלץ לעודד את הבעל לקבוע עתים לתורה מדי יום. בעל המשתתף בשיעור תורה קבוע, מקבל ידע כלים וכוחות נפש להתמודד עם מצבים ומשברים רבים העלולים להתעורר בחיי הנישואין. זאת מלבד החיוב ההלכתי החל על כל יהודי לקבוע עתים לתורה מדי יום, והעובדה שבאמצעות לימודו של הבעל, זוכה האשה למעלות רוחניות רבות. (הרב זמיר כהן שליט"א בספרו "המדריך המלא לנישואין מאושרים").</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"כולנו אנו קשורים נימא בנימא שלשלת ארוכה ודבוקה ואדוקה דור אחר דור עד לאברהם אבינו ע"ה, שאהבו השי"ת כי יצוה את בניו ואת ביתו אחריו עד סוף כל הדורות קשורים בו בטבעת קשר חזק ואמיץ".
 ("מגיד חדשות" ח"י דרוש כ"ה).

מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל תפקדו אותם לצבאותם אתה ואחרך (א. ג.)

מה שציוה הקב"ה לפקדם דוקא מגיל עשרים, אפשר לומר ע"פ מ"ש בפרקי אבות (ה' כ"א) "בן עשרים לרדוף", ופירש הברטנורא שם? בן עשרים לרדוף אחר מזונותיו, לאחר שלמד מקרא משנה וגמרא ונשא אשה והוליד בנים, צריך הוא לחזור ולבקש אחר מזונות. ואפשר שכיון שנעשה אחראי למזונותיו, יש לו כבר אחריות כללית על כל דבר וראוי לפקדו. ועיין לרמב"ן. (מכת"י הגאון רבי יצחק חן זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן**התורה נשכחה – הקדושה נשארה**

במאומה מכבודו והוא זכה לכבוד גדול מצד תלמידיו. על תלמידו רבא מסופר שכשהיה נפטר ממנו היה הולך לאחוריו מבלי להביט קדימה (יומא נ"ג ע"א), ועל תלמידו אביי מסופר שכאשר היה רואה את אוזן חמורו של רב יוסף שָׁבָא - היה עומד מפניו (קידושין ל"ג ע"א).

והנה אדם בעל מעמד חשוב כגון שופט, עורך דין, דוקטור וכדומה, אם ייהפך לסניילי, יאבד באחת את מעמדו וכבודו. במקרה הטוב ידאגו לכלכל את שיבתו בבית אבות יוקרתי וישליכוהו ככלי אין חפץ בו... ברגע שנסתלקה ממנו חכמתו, הוא והאדם בשוק שוים.

מה יש בתורה שגורם להתייחס בכבוד גם לזקן ששכח תלמודו?

מעבר להיותה חכמה עילאית, התורה היא חכמה קדושה ההופכת את האישיות של הלומד בה לקדושה ונעלה, ומשכך גם אחרי שחלה ושכח תלמודו הוא נשאר אמורא אלוקי.

והנה בחג השבועות קיבלנו את הלוחות הראשונים שאמנם נשתברו אך מפני כבודם נשתמר להם מקום של כבוד בארון הברית. רבי יוסף שראה עצמו כ"שברי לוחות" שלמרות ששכח תלמודו בכל זאת כיבדוהו, שמח ביום הזה שמחה גדולה ואמר "אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא..." - בלי היום הזה שבו ניתנה התורה וגם מסמל את הכבוד שיש לשברי לוחות, היו מתייחסים אלי כמו לעוד איזה יוסף בשוק.

לא מתוך יוהרא אמר כן, אלא מסר גדול ביקש להעביר שלימוד התורה לא רק מוסיף בנו חכמה גדולה הרבה יותר מכל החכמות, אלא בעיקר מרומם ומקדש את אישיותנו, עד כדי כך שגם את התורה נשכחת - ההשפעה ניכרת והקדושה נשארת.

במסכת פסחים (ס"ח ע"ב) מסופר על רב יוסף שבהתקרב חג השבועות, ביקש להכין לו תבשיל משובח, בכדי לבטא את התרומה הגדולה של התורה לחייו, וכך התבטא: "אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא", ופירש רש"י: "אי לא האי יומא - שלמדתי תורה ונתרוממתי, הרי אנשים הרבה בשוק ששמץ יוסף, ומה ביני לבינם".

תמהים המפרשים הלא זהו אותו רב יוסף שטען שלא בטלה הענוה משמת רבי "דאיכא אנא" (סוטה מ"ט ע"ב), והיאך בא כאן לפאר ולרומם מדרגתו?

ומיישבים יישוב קולע: במסכת מנחות (צ"ט ע"א) מובא מאמרו של רב יוסף על הפסוק "אשר שברת ושמתם בארון" (דברים י', ב): תני רב יוסף: מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון. מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בזיון".

לצד הלוחות החדשים המונחים בארון הקודש, מצוה ה' את משה להניח את שברי הלוחות הראשונים. למרות שלכאורה אין בהם כבר ערך, הקדושה ששרתה בהם בעבר נספגה בהם. מכאן מסיק רב יוסף שגם רב ששכח את תלמודו מחמת אונס (כארוע מוחי וכדומה), עדיין חובה לכבדו, כי קדושת התורה ששרתה בו בעת שלמדה אינה זזה ממקומה.

כשמכירים את תולדותיו של רב יוסף, מגלים שלמעשה על עצמו דיבר. רב יוסף היה סומא, ובכל זאת הצטיין בבקיאות רבה ובשל כך היה מכונה "סיני". למרבה הכאב לקה רב יוסף במחלה שגרמה לו לשכוח את תלמודו, ותלמידו המובהק, אביי, סייע בידו לשחזר את תורתו שלמד (נדריים מ"א ע"א).

העובדה שרב יוסף שכח תלמודו, לא הורידה

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

אצבע אלוקים היא

מיהר להוציא מכיסו מטפחת, עצר בזריזות את הדם, ולא שכח להפטיר מלות עידוד: "הכל לטובה אדוני המלך, ה' אוהב אותך!". אלא שהפעם היה זה יותר מדאי. מלותיו של היהודי רק זרו מלח על אצבעו הַתורה של המלך, והוא שאג למולו: "אינך מתבייש? מה טוב בזה שאיבדתי חצי אצבע?!".

מרוב כעס, עשה בו המלך "משפט יער", והשליכו לאחד הבורות. "נו, איך אתה מרגיש עכשיו?" שאל המלך מלמעלה. "הכי טוב שבעולם!", נשמע קולו של היהודי מתוככי הבור.

התקדם המלך ביער לבדו, והנה חבורת שודדים באה לקראתו. הבין מיד שנפל מן הפח אל הפחת, והפציעה באצבע היתה כ"אצבע קטנה" מול מה שמצפה לו כעת.

"אנא מכם", התחנן, "אם תניחוני לנפשי - אתן לכם כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם".

"דוקא היום איננו מחפשים ממון", אמרו השודדים תוך כדי שהם אוזקים אותו בידי וברגליו, "בנו של ראש השודדים שוכב על ערש דוי, ורופא הכנופיה אמר שכדי לרפאו צריך לשחוט אדם שלם, ולתת לו לשותת את דמו...".

דמו של המלך קפא בעורקיו. כשהוא אסור באזיקים, הביאוהו לפני הרופא. במהלך הבדיקה, פתאום גילה הרופא את אצבעו הגידמת. "בזבזתם זמן לריק!" גער בשודדים "לא שמתם לב שחסרה לו אצבע. הלא אמרתי לכם שצריכים דם של אדם שלם ללא רכב - סלקוהו מכאן".

ברגע אחד היתה לו נפשו לשלל, והוא נמלט מן המקום כל עוד רוחו בו. רגליו הריצוהו לבור שבו השליך את היהודי. כעת הבין על בשרו כמה צדק היהודי כשאמר לו שחסרון האצבע לטובה. חילץ את היהודי מכליאתו, והודה בצדקתו. "אבל אמור לי" לא התאפק המלך מלשאול "מה טוב מצאת בכך שהשלכתך לבור?".

"אין פשוט מזה" חייך היהודי בשובכות "אם לא היית משליכני לבור והייתי ממשיך להתלוות אליך - השודדים היו עושים בי מה שלא יכלו לעשות לך... בכך שזרקת אותי לבור - הצלת את חיי!

"אצבע אלוקים היא!"

בתורכיה חי יהודי שהיה תמיד שמח ומאושר, גם כשהפרוטה אזלה מכיסו ומעיו המו ללחם. יום אחד שב לביתו שמח וטוב לב כדרכו, ומצא את בני ביתו עטופים ברעב זועקים בשוועם. "כבר יום שלם לא בא אוכל לפי הילדים הרכים..." הזכירה לו רעייתו. פרש את ידיו ואמר: "אלך אל השוק, אולי אמצא כמה ירקות שהותירו בעלי הדוכנים...". יצא עליז אל השוק ובפיו שיר וזמר.

בינתיים בארמון המלוכה התכנסו המלך ושריו על מנת לדון בענייני הממלכה. משהתארך הדין, יצא המלך להפוגה קצרה אל מרפסת הארמון, והנה למול עיניו רואה הוא את היהודי הולך בשמחה כשפיו מלא שיר ושבחה. היהודי נראה היה עני לבוש סחבות, והיה הדבר לפלא בעיני המלך - לשמחה מה זו עושה... תיכף ציוה המלך שיביאו לפניו את ההלך.

היהודי התייצב בפני המלך חיש, ומפיו החיוך לא ימיש. וישאלהו המלך: "באיזה פרס חשוב זכית שכה מאושר אתה?". "היהודי השיב שלא זכה בשום פרס. "שמא בשר משובח אכלת ויין ישן שתית, ולכן אתה קורן מאושר?" ניסה המלך. "לא" השיב היהודי "כבר יום שלם אני וכל משפחתי לא הכנסנו דבר מאכל לפנינו, ובדיוק אני בדרכי ללקט שאריות מזון שנשארו בדוכני השוק".

היהודי הצית את סקרנותו של המלך, והוא הוסיף ואמר לו: "מבקש אני שתגלה לי איך אתה שמח גם כאשר שרוי אתה בעוני ובמחסור, הנה אני מושל על תורכיה כולה, שותה ואוכל משופרא דשופרא, והשמחה והאושר ממני והלאה".

"אני בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה", השיב היהודי בפשטות, "ויודע אני שכל מה שהוא עושה לי, לטובה הוא עושה".

מצא האיש חן בעיני המלך, השהייה בקרבתו השרתה עליו רוגע וביקש שיארח לו לחברה. "מחר בבוקר יוצא אני לציד ביערות הסמוכים" אמר לו המלך "ארצה שתלווה אלי".

"כבוד גדול הוא לי", ענה היהודי וקד קידה.

עם שחר, יצאו היהודי והמלך למסע הציד. במהלך אחד מנסיונות הפגיעה בטרף, משך המלך בקשת, ובלא שימת לב פגע החץ באצבעו, וחתך חצי ממנה. זעקת הכאב של המלך פילחה את היער, והיהודי

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: אנו מקיימים בכל שבת ומועד מנין לתפלות במקלט זמני. אחד החברים מבין המתפללים הציע לקיים את לימוד ליל שבועות בביתו, האם נכון הדבר ובאלו תנאים (כגון האם זה תלוי בכך שישאר מנין לומדים במקלט)? יש לציין כי הדבר נעשה בהסכמת המתפללים.

תשובה: אפשר לקיים לימוד ליל שבועות בבית פרטי, ובתנאי שתפלת שחרית ומוסף יתפללו בבית הכנסת. וכן נהגו בימי מרן ז"ל ובימי הרה"ג ר' יצחק חי טייב לא מת (בעל חלב חטים) ז"ל, ועוד.

שאלה: האם מותר ללמוד משניות בליל שבועות?
תשובה: ע"פ הקבלה אין ללמוד משניות בליל שבועות.

שאלה: האם אסור להתיז מי-בשמים בימים טובים, או שמא האיסור הוא רק בשבתות?
תשובה: אין שום הבדל בין שבתות לימים טובים. להתיז על הגוף מותר תמיד, ועל הבגדים אסור.

שאלה: בבית הכנסת שלנו נהוג שבילי שלישי רגלים ובימים נוראים, קורא הש"ץ בקול רם מ"אתה בחרתנו" ועד "רצה", כי חלק מהקהל אינו מתמצא בתפלה הנכונה. ויש גם מקרים שאחד מהמתפללים הוא "סגי נהור". ועתה קמו חלק מהקהל, ורצונם לבטל מנהג זה, בטענה שזה גורם בלבול בתפלה. יורנו מורנו מה נכון לעשות?

תשובה: אם יסכימו רוב הקהל לבטל המנהג ולהתפלל בלחש בלי מחלוקת – הנה מה טוב, כיון שהסידורים מצויים בשפע ב"ה. ומכל מקום יאמר הש"ץ בקול רם "ותודיענו" את יום השבת הזה ואת יום חג פלוני הזה" וכו' כדי למנוע טעויות. אבל אם יש סגי נהור בבית הכנסת, אין לבטל המנהג הקדום כלל.

שאלה: בחורים מחו"ל הלומדים בישיבה בארץ, האם יחוגו יום טוב שני של גלויות? אמנם ידוע כי תלוי הדבר בגיל הבחור, שאם הגיע לפרקו, עליו לעשות יום אחד בלבד, לפי שהוא עשוי להינשא ולקבוע דירתו בארץ. אך עדיין לא ברור, באיזה גיל זה, ומה יעשה מי שמתכוון להינשא רק בעוד מספר שנים, או מי שאצלו תלוי הדבר לגמרי בהסכמת הוריו?

תשובה: גם מי שמתכוון להתחתן רק בעוד כמה שנים, אפשר שימצא הזדמנות טובה ויתחתן עכשיו (מדובר בתלמידים מגיל י"ז ואילך). רק מי שתלוי לגמרי בהסכמת הוריו, יעשה יומיים.

שאלה: אם כמה בני אדם אומרים קדיש ואחד אומר בקול רם, האם אותם שאומרים בלחש צריכים שמישהו ישמע אותם?

תשובה: אין צריכים. ועיין בש"ע א"ח (סי' קכ"ח סט"ו) בהגה ובסימן ק"ל ודו"ק.

שאלה: אנו נוהגים לאחר התפלה לומר מזמור תהלים וקדיש יהא שלמא ואח"כ קטע זוהר וקדיש על ישראל. מישהו העיר כי בשעת אמירת הקדישים הנ"ל רוב הציבור (הממהרים למלאכתם וגם שאינם ממהרים) עסוקים בקיפול התפילין. ומענתו שזה זילותא בקדיש וכדאי לבטל קדישים אלו, האם כן?

תשובה: האומרים קדיש לא יקפלו התפילין בשעת הקדיש. והעונים איש"ר ג"כ לא יקפלו. ובשאר הקדיש יכולים השומעים לקפל. וכן מתבאר מדברי המשנ"ב (סי' כ"ה אות נ"ו). ע"ש. ועמ"ש באור תורה אב תשע"ה (סי' קכ"ט). ואכמ"ל.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל